

თამარ მახაროზლიძე

ქართველური ზმნისწინების შესახებ

ზმნისწინი არის ზმნის წინ განთავსებული ელემენტი. საერთაშორისო საენათმეცნიერო ლიტერატურაში საკმაოდ დიდია აზრთა სხვადასხვაობა ამ საკითხზე. მეცნიერთა ნაწილი წინდებულებს (და თანდებულებსაც) ზმნისწინის კატეგორიაში განიხილავს. მიმდინარე ეტაპზე ეს ძირითადად ინდოევროპულ ენებს ეხება. მაგრამ ზმნისწინი (როგორც მორფემა) უნდა იყოს ზმნის შემადგენელი ნაწილი და არა დამოუკიდებელი ერთეული. თუმცა აღსანიშნავია ისიც, რომ გრამატიკალიზაციის უნივერსალურ პროცესში სწორედ ასეთ გზას გადის ყველა მორფემა.

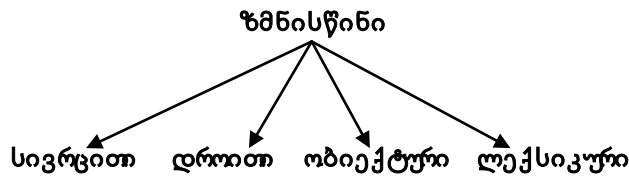
საერთაშორისო სამეცნიერო სივრცეში ზმნისწინის თემას საკმაოდ ბევრი მკვლევარი იძიებდა: ზელერი (2001, 2003); ბლომი (2005); ფარელი (2005); ჰოექსტრა (1988, 1992); ლევინი და რაპაპორტი (1995); აკერმანი და ვებელჰუსი (1998); ლუდელინგი (2001); მაკინტური (2003, 2007); ოლსენი (2000); სტეჩოუ (1995); პინკერი (1989); მიულერი (2000); ბუჟი (1990); ჰაიდერი (1997); ჰაიდენი (2006); ჩერჩი (1997); ჰარისი (2003); შანიძე (1980); ლი (1999); დეჰე (2002); ჰოლისკი (1981); ვეშაპიძე (1967) და სხვ. არის 2003 წლის მორფოლოგიის დიდი გამოცემა, რომელიც მთლიანად ეძღვნება ზმნისწინს.

სამწუხაროა, რომ ზმნისწინის შესახებ ჩატარებულ ტიპოლოგიურ კვლევებში ქართველური მასალა სათანადოდ არ არის წარმოდგენილი. ქართველურ ენებში და კერძოდ, ქართულში ზმნის წინ შესაძლებელია სამი ტიპის აფიქსთა განთავსება. ქართული ზმნისწინი პირველია ამ პრეფიქსულ აფიქსებს შორის. მას შეიძლება მოსდევდეს ზმნის პირის სუბიექტური ან ობიექტური ნიშანი და/ან პოლიფუნქციური ხმოვანი პრეფიქსი.

(1) გა-ვ-ა-კეთ-ე

ყველა ეს პრეფიქსი (გა-, ვ-, ა-) ზმნის წინაა განთავსებული, მაგრამ მათ კონკრეტული მორფოსემანტიკა გააჩნიათ და ქართველოლოგიური სკოლის მიხედვით, ზმნისწინად მხოლოდ გა- პრეფიქსია მიღებული. თუმცა რიგ ფორმებში შესაძლოა მხოლოდ ზმნისწინი იყოს ზმნის ლექსიკური ძირის წინ წარმოდგენილი ერთადერთი მორფემა.

სხვადასხვა ენებში ზმნისწინებს აქვთ სხვადასხვა აქტივობა. ზმნისწინის ფუნქციათა ტიპოლოგიური მოდელი ასე გამოიყურება:

ზმნისწინს შეუძლია ოთხი სახის მორფოსემანტიკური მნიშვნელობის გადმოცემა: სივრცითი, დროითი, ობიექტური და ლექსიკური. ზოგჯერ ეს ფუნქციები გადაიკვეთება და კომბინირებული ფორმებია ენაში, მაგალითად: ქართულ ზმნისწინს შეუძლია სივრცითი და დროითი ფუნქციების თანადროული გამოხატვა:

(2 a) *აფრენს*

(2 b) *გააფრენს*

(2 c) *შეაფრენს*

ამ მაგალითებში ზმნისწინი გა- ან შე- ორივე ფუნქციას მოიცავს: ზმნური ფორმის აწყო დრო გადადის მყოფადში და ამასთანავე ზმნის ფორმაში სივრცითი მიმართების ვექტორული ფუნქციაც მოცემულია.

საზოგადოდ, ზმნისწინთათვის სივრცითი მიმართებების აღნიშვნა უნივერსალური და პირველადია. ეს საკმაოდ მწყობრად გამოხატული სისტემაა ქართულ ენაში გეზისა და ორიენტაციის კატეგორიებით.

დროით ფუნქციას შეუძლია უჩვენოს ორი სახის გრამატიკული შინაარსი:

1. აწყო დროის ფორმა გადაიყვანოს მომავალში და
2. დაასრულოს ასპექტი ზმნისწინის დართვით.

ქართულ ენაში კარგად არის შესწავლილი ზმნისწინთა ლექსიკური ფუნქციაც – როდესაც ზმნისწინი აწარმოებს ახალი შინაარსის ზმნას. იგი მოქმედებს როგორც დერივანტი.

(3a) *წა-კითხვა*

(3b) *და-კითხვა*

(3c) *გამო-კითხვა*

(3d) *შე-კითხვა*

(3e) *მო-კითხვა*

(3f) *გადა-კითხვა*

ზმნისწინის ობიექტური ფუნქცია ეხება ზმნისწინის ზეგავლენას ზმნის ობიექტურ პირებზე. ასეთი მოქმედება შესაძლოა იყოს ორი ტიპის:

1. ზმნისწინმა შეუცვალოს ზმნას პირიანობა და
2. ზმნისწინმა შეცვალოს ობიექტის როლები.

ზმნის პირიანობის ცვლილების შესახებ მორფოსინტაქსურ დონეზე ბევრი სტატია გამოქვეყნდა უცხოელი კოლეგების მიერ. მათი კამათი ეხებოდა ენის იერაქრქიის დონეს ამ თემასთან მიმართებაში. მეცნიერთა ნაწილი საკითხს მორფოლოგიურ მოვლენად განიხილავდა (ნეელმანი და ვერმანი 1993; სტიებელსი და ვუნდერლიჰი 1994; ოლსენი 1997; მაკინტური 2003, 2007; ჰოქსტერა 1988, 1992; დენ დიკენი 1995; სტეჩოუ 1995; სვენონიუსი 1997, 2005; ბუ-

ქი და კემენეიდი 2003). ხოლო სხვა ავტორები კი თვლიდნენ, რომ ეს სინტაქსური მოვლენად უნდა გაგვეაზრებინა (ზელერი 2003, 2001; ჰაიდერი 1997; ლუ დელინგი 2001; ბუჟი 1990; კეიზერი და როპერი 1992; მიულერი 2000). ბოლოს ზელერმა შემრიგებლური პოზიცია დაიკავა და ჰიბრიდული სისტემის მხარდამჭერი გახდა. (ზელერი 2003:203). ქართველოლოგიური სინამდვილისთვის ცხადია, რომ ცალსახად მორფოლოგიური მოვლენაა ზმნის პირიანობის ცვლა. უნდა ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ ამ თემის ტიპოლოგიური ანალიზი მონოპერსონალურ ენებთან შეპირისპირებით გარკვეულ სიფრთხილეს მოითხოვს, რომ არ მოხდეს ზმნის პირიანობისა და ვალენტობის კატეგორიათა აღრევა (იხ. მახაროზლიძე 2009:33-42).

ზმნისწინის მიერ პირიანობის ცვლას შევეხეთ სტატიაში „ზმნისწინის ექვსი ფუნქცია და ზმნისწინთა კლასიფიკაცია“ (მახაროზლიძე 2010:77-90). აქ ნათლად არის წარმოჩენილი ქართველური ზმნისწინის ასეთი აქტივობა.

(4a) *ა-აშენა* (მან-S, ის-Od)

(4b) *მო-აშენა* (მან-S, ის-Od., მას-Oind.)

(4c) *მი-აშენა* (მან-S, ის-Od., მას-Oind.)

(4d) *და-აშენა* (მან-S, ის-Od., მას-Oind.)

(5a) *გა-ვჭერი* (მე-S, ის-Od)

(5b) *მო-ვჭერი* (მე-S, ის-Od., მას-Oind.)

ამ მაგალითებში გარკვევით ჩანს, თუ ზმნისწინები როგორ ცვლიან ზმნის პირიანობას. ქართველოლოგი მკვლევარები ერთხმად აღნიშნავენ, რომ ზმნის პირიანობაზე გავლენა აქვს ხმოვან პრეფიქსებს (შანიძე 1980, ჰარისი 1978, დეეტერსი 1930, ჰოლისკი 1981, ფოგტი 1971, ჩხენკელი 1958, შმიდტი 1969, უთურგაიძე 2002, ჰიუიტი 1995 და სხვ). როდესაც ზმნისწინი ზრდის ზმნის პირიანობას, ხმოვანი პრეფიქსის გავლენა ასეთ ფორმებში არ დასტურდება:

(5c) *მო-ვ-ა-ჭერი* (მე-S, ის-Od., მას-Oind.)

როგორც ვხედავთ მაგალითში 5b, ხმოვანი პრეფიქსის გარეშე გვხვდება ზმნის პირიანობის ცვლა. ხოლო 5c მაგალითში მოცემული ხმოვანი პრეფიქსი არ ცვლის სიტუაციას პირიანობის თვალსაზრისით. აქ ზმნის პირიანობას ზრდის *მო-* ზმნისწინი.

ერთმანეთს შეადარეთ ქვემოთ მოყვანილი ფორმები (მეტი თვალსაჩინოებისათვის).

(6a) *ვანგრე* (მე-S, ის-Od) *მე კედელი*

(6b) *და-ვანგრე* (მე-S, ის-Od) *მე კედელი*

(6c) *მო-ვანგრე* (მე-S, ის-Od., მას-Oind.) *მე კედელი სახლს*

ზმნისწინით გამოწვეულია ობიექტის როლთა ცვლილებები. ორპირიანო გარდამავალი ზმნის პირდაპირი ობიექტი ხდება ირიბი. ზმნაში შემოდის ახალი პირდაპირი ობიექტი და ზმნა ხდება სამპირიანი:

(7a) *გა-ვ-კვეთე* (მე-S, ის-Od) *მე სხეული*

(7b) *მო-ვ-კვეთე* (მე-S, ის-Od მას-Oind.) *მე სხეულს ნაწილი.*

(8a) *და-მაბა* (მან-S, მე-Od) *ქალმა მე*

(8b) *მო-მაბა (მან-S, მე-Oind. ის-Od.) ქალმა მე თოკი.*

ზმნისწინის მიერ ობიექტის როლთა ცვლილებანი არის ორი სახის:

1. ორპირიანი გარდამავალი ზმნის პირდაპირი ობიექტი ხდება ირიბი. ზმნაში შემოდის ახალი პირდაპირი ობიექტი და ზმნა ხდება სამპირიანი (როგორც ეს ვნახეთ ზემოთ მოყვანილ მაგალითებშიც):

(9a) *გა-მყიდა (მან-S, მე-Od) კაცმა მე*

(9b) *მი-მყიდა (მან-S, მე-Od, მას-Od.) კაცმა მე სხვას*

(9c) *მო-მყიდა (მან-S, მე-Oind. ის-Od.) კაცმა მე პურს*

მნიშვნელოვანია იმის ხაზგასმა, რომ *მი-* და *მო-* ზმნისწინთა ამ ტიპის ოპოზიცია მხოლოდ პირველ და მეორე ობიექტურ პირებთანაა შესაძლებელი, რამდენადაც *მო-* არის სააქეთო ორიენტაციის ზმნისწინი და სემანტიკურად იგი მხოლოდ კომუნიკანტ პირებთან მოიაზრება (იხ. შანიძე 1980:238-261).

2. ზმნისწინს შეუძლია ცვალოს ობიექტთა როლები სამპირიან ზმნაში. აქ გვექნება პირდაპირი ცვლა: ირიბი ობიექტი ხდება პირდაპირი და პირდაპირი ხდება ირიბი.

(10a) *მო-მაბა (მან-S, მე-Oind., ის-Od.) ბავშვმა მე სკამი.*

(10b) *მი-მაბა (მან-S, მე-Od., მას-Oind.) ბავშვმა მე სკამს.*

(11a) *მო-გატება (მან-S, შენ-Oind., ის-Od.) ქალმა შენ დოქი.*

(11b) *მი-გატება (მან-S, შენ-Od., მას-Oind.) ქალმა შენ დოქს.*

(12a) *მო-გაწება (მან-S, შენ-Oind., ის-Od.) მან შენ ქალაღი.*

(12b) *მი-გაწება (მან-S, შენ-Od., მას-Oind.) მან შენ ქალაღს.*

აღსანიშნავია, რომ მესამე პირთანაც შესაძლებელია ობიექტის როლთა ცვლილებები ზმნისწინის მიერ, თუმცა ამ ფორმებში იმდენად ნათელი სურათი არ არის როგორც პირველ და მეორე ობიექტურ პირებთან.

(13a) *გა-ათხოვა (მან-S, ის-Od.) მამამ შვილი.*

(13b) *მი-ათხოვა (მან-S, ის-Od., მას-Oind.) მამამ შვილი კაცს.*

(13c) *მო-ათხოვა (მან-S, ის-Od., მას-Oind.) მამამ შვილს ქალი.*

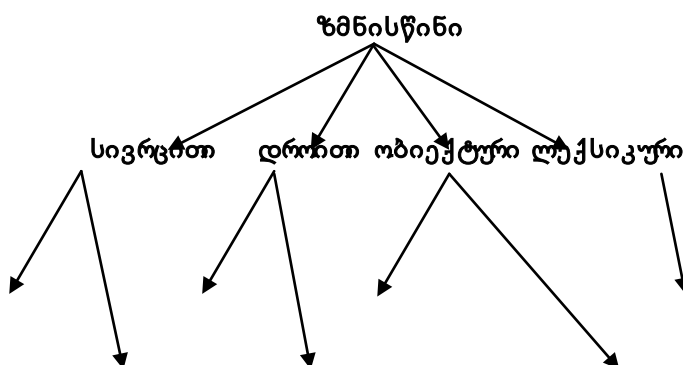
როგორც ამ მაგალითებიდან ჩანს, მხოლოდ სინქტაქსი (და/ან კონტექსტი) ხდის ნათელს ობიექტის როლთა ცვლილებას.

ობიექტის როლთა ცვლილებები ინდოევროპულ ენებშიც აღინიშნება. ერთმანეთს შევადაროთ შემდეგი წინადადებები: “*I asked it for something.*” (მე ვითხოვე ის რაღაცისთვის) და “*I asked something for it.*” (მე ვითხოვე რაღაცა მისთვის); ან “*I did it for/with something.*” (მე გავაკეთე ის რაღაცისთვის) და “*I did something for/with it.*” (მე გავაკეთე რაღაცა მისთვის). ამ ფორმებში ზმნისწინად გააზრებული წინდებულები უცვლიან როლებს ზმნურ აქტატებს. ცხადია, ამ მოვლენის პირდაპირი შედარება პოლიპერსონალურ სისტემებთან არ იქნებოდა მართებული.

დასასრულ, გვინდა აღვნიშნოთ, რომ ქართველური ენები სისტემურად ასახავენ ზმნისწინის ობიექტური ფუნქციის ორივე გამოვლინებას. მოვიყვანოთ რამდენიმე მაგალითი:

- (14a) ქართ. *დავწერე* (მე-S. ის-Od.) *მე წერილი*.
 მეგრ. *დობჰარი* (მა-S. თინა-Od.) *მა წერილი*.
 სვან. *ჩოთირ* (მი-S. ეჯი-Od.) *მი წერილ*.
- (14b) ქართ. *მივწერე* (მე-S. ის-Od., მას-Oind) *მე წერილი მეგობარს*.
 მეგრ. *მიბჰარი* (მა-S. თინა-Od. თინას-Oind) *მა წერილი მეგობარს*.
 სვან. *ქაოთირ* (მი-S. ეჯი-Od, ეჯას-Oind) *მი წერილ აფხნეგს*.
- (15a) ქართ. *გავტეხე* (მე-S. ის-Od.) *მე დოქი*.
 მეგრ. *გობტახ* (მა-S. თინა-Od.) *მა ორწვოლი*.
 სვან. *ჩოკუშ* (მი-S. ეჯი-Od.) *მი დოქ*.
- (15b) ქართ. *მოვტეხე* (მე-S. ის-Od., მას-Oind) *მე დოქს პირი..*
 მეგრ. *მობტახ* (მა-S. თინა-Od. თინას-Oind) *მა ორწვოლს პიჯი*.
 სვან. *ქოხუაკუშ* (მი-S. ეჯი-Od, ეჯას-Oind) *მი დოქს პილ*.
- (16a) ქართ. *გავჭრი* (მე-S. ის-Od.) *მე პური*.
 მეგრ. *გობჰკარი* (მა-S. თინა-Od.) *მა ქობალი*.
 სვან. *ჩუოჰკორ* (მი-S. ეჯი-Od.) *მი დარ*.
- (16b) ქართ. *მოვჭერი* (მე-S. ის-Od., მას-Oind) *მე პურს ყუა*.
 მეგრ. *მობჰკარი* (მა-S. თინა-Od. თინას-Oind) *მა ქობალს კიდე*.
 სვან. *ქობაჰკურ* (მი-S. ეჯი-Od, ეჯას-Oind) *მი დარს მეყ*.
- (17a) ქართ. *გავგლიჯე* (მე-S. ის-Od.) *მე ხორცი*.
 მეგრ. *გობსოფი* (მა-S. თინა-Od.) *მა ხორცი*.
 სვან. *ჩოთცერილ* (მი-S. ეჯი-Od.) *მი ლელუ*.
- (17b) ქართ. *მოვგლიჯე* (მე-S. ის-Od., მას-Oind) *მე ხორცს ნაწილი*.
 მეგრ. *მობსოფი* (მა-S. თინა-Od. თინას-Oind) *მა ხორცს ნაწილი*.
 სვან. *ქოხუაცლ* (მი-S. ეჯი-Od, ეჯას-Oind) *მი ლეჰუს ნაწილ*.

დასკვნის სახით აღვნიშნავთ, რომ ქართველურ ენებში ზმნისწინს შეუძლია ოთხი სახის მორფოსემანტიკური მნიშვნელობის გადმოცემა: სივრცითი, დროითი, ობიექტური და ლექსიკური. თანამედროვე ქართულში ზმნისწინის ფუნქციები შემდეგი მოდელითაა წარმოდგენილი:

სივრცითი მიმართულება	ასპექტი	პირიანობის ცვლა	დერივაცია
მოსაუბრის მიმართ ორიენტაცია	დროის ცვლილება	ობიექტის როლის ცვლა	

ლიტერატურა

აკერმანი, ფარელ და ვებელჰუი 1998 – Ackerman Farrell, and Gerd Webelhuth. *A Theory of Predicates*. Stanford: Center for the Study of Language and Information.

ასათიანი 1952 – ასათიანი ირინე, ზმნისწინები ზანურში. თბილისი..

ასათიანი 2009 – Asatiani Rusudan, A Dynamic Conceptual Model for the Linguistic Structuring of Space: Georgian Preverbs. Selected papers of the 7th International Symposium on LLC. Springer. 38-47.

ბლმი 2005 – Blom Corrien, Complex predicates in Dutch. Synchrony and diachrony. Ph.D. Dissertation, Vrije Universiteit Amsterdam. Utrecht: LOT Netherlands Graduate School of Linguistics.

ბუიი 1990 – Booij Geert, The boundary between morphology and syntax: Separable complex verbs in Dutch. In: Geert Booij and Jaap van Marle (eds.), *Yearbook of Morphology 1990*. Dordrecht: Foris, 45-63.

ბუიი, გერტ და კემენეიდ 2003 – Booij, Geert & Kemenade, Ans Van Preverbs: An introduction. *Yearbook of Morphology*. Edited by Booij & Jaap van Marle. Kluwer Academic Publishers. New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow. 1-13.

დეეტერსი 1930 – Deeters Gerhard, *Das khartwelische Verbum*. Leipzig: Markert & Petters.

დეჰე 2002 – Dehe' Nicole, *Particle Verbs in English*. Linguistik Aktuell / Linguistics Today. Vol.59. John Benjamins. Amsterdam.

დენ დიკენი 1995 – den Dikken Marcel, *Particles*. Oxford: Oxford University Press.

ვეშაპიძე 1967 – ვეშაპიძე ირაკლი, ზმნისწინი ძველ ქართულ ენაში. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი.

ვეშაპიძე 1965 – ვეშაპიძე ირაკლი, ზმნისწინის, თანდებულისა და ზმნიზედის ურთიერთდამოკიდებულება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შრომები 96. თბილისი.

ზელერი 2001 – Zeller Jochen, *Particle Verbs and Local Domains*. Amsterdam, John Benjamins.

ზელერი 2003 – Zeller Jochen, Moved preverbs in German: displaced or misplaced? *Yearbook of Morphology* Edited by Booij & Jaap van Marle. Kluwer Academic Publishers. New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow, 179-212

თოფურია 1967 – Topuria Varlam, *Svanuri ena, I: Zmna* [The Svan Language, I: The Verb]. *Shromebi I* [Published as volume Works I] Tbilisi. Mecniereba.

ივანიშვილ და სოსელა 2009 – Ivanishvili, Marine & Soselia, Eter. Preverbs in Megrelian, 8th International Tbilisi Symposium on Logic, Language, and Computation, Revised Selected Papers, 240-249

კეიზერი და როუპერი 1992 – Keyser, Samuel & Roeper, Thomas. Re: The abstract clitic hypothesis. *Linguistic Inquiry* 23, 89-125.

ლევინი და რაპაპორტი 1995 – Levin, Bert & M Rappaport Hovav. *Unaccusativity*. Cambridge, MA: MIT Press.

ლი 1999 – Li, Yafei Cross-componential causativity. *Natural Language and Linguistic Theory* 17, 445-497.

ლუ დელნგი 2001 – Lü deling, Anke *On Particle Verbs and Similar Constructions in German*. Stanford: CSLI.

მაკინტური 2003 – McIntyre Andrew, Preverbs, Argument Linking and Verb Semantics: Germanic Prefixes and Particles. In: *Yearbook of Morphology 2003*. Edited by Booij & Jaap van Marle. Kluwer Academic Publishers. New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow

მაკინტური 2007 – McIntyre Andrew, Particle verbs and argument structure. *Language and Linguistics Compass* 1(4): 350-367.

მარგოლსი 1909 – Margolis Max, The Greek Preverb and Its Hebrew-Aramaic Equivalent. *The American Journal of Semitic Languages and Literatures*, Vol. 26, No. 1 (Oct., 1909), pp. 33-61

მარტროსოვი 1956 – Martirosov Aram, Tsindebulisa da tandebulis istoriuli urtiertobisatvis kartulshi. [The historical relationship between preverbs and postpositions in Georgian.] *Iberiul-k'avk'asiuri enatmecniereba* 8, 39-46.

მარტროსოვი 1953 – Martirosov Aram, *zmnich'inis shemdgeniloba da mati p'irveladi punkciebi dzvel kartulshi*. [The structure of preverbs and their primary functions in old Georgian] *Uberian Caucasian Linguistics*. Tbilisi.

მახაროზიძე 2012 – Makharoblidze Tamar, *The Georgian Verb*. LINCOM Studies in Caucasian Linguistics. p.646; pp.53-71

მახაროზიძე 2010 – მახაროზიძე თამარ, *ლინგვისტური წერილები II*. საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახ. უნივერსიტეტი.. თბილისი. გვ.184

მახაროზიძე 2009 – მახაროზიძე თამარ, *ლინგვისტური წერილები I*. საქართველოს საპატრიარქოს წმ. ანდრია პირველწოდებულის სახ. უნივერსიტეტი.. თბილისი. გვ.173.

მიულერი 2000 – Müller Stefan, *Complex predicates*. Habil. Thesis, Universität des Saarlandes, Saarbrücken.

მორფოლოგიის წელწდულო 2003 – French *Yearbook of Morphology*, Edited by Booij & Jaap van Marle. Kluwer Academic Publishers. New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow. 33-60

მორფოლოგიის წელწდულო 2003 – Yearbook of Morphology Edited by Booij & Jaap van Marle. Kluwer Academic Publishers. New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow

ნეელმანი და ვეერმანი 1993 – Neeleman, Ad & Weerman Fred, The balance between syntax and morphology: Dutch particles and resultatives. *Natural Language and Linguistic Theory* 11, 433-475.

ოლსენი 2000 – Olsen Susan, Against incorporation. In: Johannes Dölling and Thomas Pechmann (eds.), *Linguistische Arbeitsberichte* 74, 149-172. University of Leipzig; Department of Linguistics.

პინკერი 1989 – Pinker Steven, *Learnability and Cognition*. Cambridge, MA: MIT Press.

სვენონიუსი 1997-2005 – Svenonius Peter *The verb-particle alternation in the Scandinavian languages*, Ms. Troms. (www.hum.uit.no/a/svenonius) ScanDiaSyn conference, Leikanger (August)

სტიბელსი 1994 – Stiebels, Barbara & Wunderlich, Dieter (1994). Morphology feeds syntax: The case of particle verbs. *Linguistics* 32, 913–968.

სტეჩოუ 1995 – techow, Arnim von Lexical decomposition in syntax. In: U. Egli et al. (eds.), *Lexical Knowledge in the Organization of Language*. Amsterdam: Benjamins, 81–117.

უთურგაიძე 2002 – უთურგაიძე თედო, გრამატიკული კატეგორიებისა და მათი ურთიერთმიმართებისათვის ქართულ ზმნაში. არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი. თბილისი.

ფარელ 2005 – Farrell Patrick, English verb-preposition constructions: Constituency and order. *Language* 81(1): 96-137.

ფოტ 1971 – Vogt, Hans *Grammaire de la langue Géorgienne*. Oslo: Universitetsforlaget.

ქობლავა 2002 – ქობლავა ბელა, გვ- ზმნისწინის მნიშვნელობისათვის მეგრულში. *ენათმეცნიერების საკითხები*. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი. თბილისი.

შანიძე 1980 – შანიძე აკაკი, ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები. შრომები ტ. III. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი.

შმიდტი 1969 – Schmidt Karl Horst, Zur Tmesis in den Kartvelsprachen und ihren typologischen Parallelen in indogermanischen Sprachen. *Giorgi Axvledians*. Tbilisi State University. 96–105.

ჩერჩი 1997 – Cherchi, Marcello Verbal tmesis in Georgian, Part II. *Annali del Dipartimento di Studi del Mondo Classico e del Mediterraneo Antico Sezione Linguistica* 19, 63–137.

ჩხენკელი 1958 – Tschenkeli, Kita *Einführung in die georgische Sprache*, Band 1. Zürich: Amirani.

ჰაიდენი 2006 – Haiden, Martin Verb particle constructions. In: Martin Everaert and Henk van Riemsdijk (eds.), *The Blackwell Companion to Syntax*, vol. 5, 344-375. Oxford: Blackwell.

ჰაიდერი 1997 – Haider, Hubert Precedence among predicates. *Journal of Comparative Germanic Linguistics* 1, 3–41.

ჰარისი 2003 – Harris, Alice *Preverbs and their origin in Georgian and Udi*. In: *Yearbook of Morphology 2003*. Edited by Booij & Jaap van Marle. Kluwer Academic Publishers. New York, Boston, Dordrecht, London, Moscow

ჰარისი 1978 – Harris, Alice “Number Agreement in Modern Georgian. The Classification of Grammatical Categories” (*International Review of Slavic Linguistics* vol. 3.No.1-2. ed. By Anthony Vanek. 75-98.

ჰიუიტ 1995 – Hewitt, George Georgian: a structural reference grammar. Amsterdam: John Benjamins.

ჰოქსტრა 1988 – Hoekstra, Teun Small clause results. *Lingua* 74, 101–139.

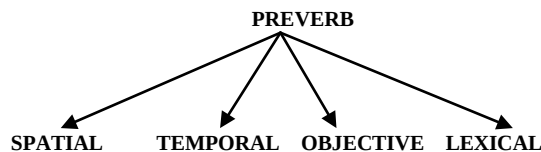
ჰოქსტრა 1992 – Hoekstra, Teun Aspect and theta-theory. In: I.M. Roca (ed.), *Thematic Structure*. Berlin / New York: Foris, 145–174.

ჰოლსკი 1981 – Holisky, Dee Ann Aspect theory and Georgian aspect. *Tense and Aspect (Syntax and Semantics, vol. 14)*, ed. P.J. Tedeschi and A. Zaenen. New York: Academic Press, 127–144.

Tamar Makharoblidze
About Kartvelian Preverbs

Abstract

In the presented paper the typological models of the functions of preverbs are described. Georgian data is displayed as a contribution to the typology of the discussed issue. Preverbs have different meanings and activities in different languages. The general typological model for the functions of preverbs appears as follows:

I argue that preverbs also affect verbal valency changes and stimulate object role-shifting in Georgian verbs and in the other Kartvelian languages as well.

Keywords: preverb, object, valency, verb, typology